

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10 40 K, za pol leta 5 20 K, za četrt leta 2 60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K. — Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati. Enostopna petit-vrstica, (širina 72 mm) za Izhaja vsako sredo in soboto. enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru. Posamezna številka 10 v.

Čenstohovska katastrofa.

Grozovit udarec je zadel katoliško cerkev. Kompromitirana je tako, kakor še ni bila izlepa kompromitirana nobena organizacija ljudi: Svetovnoznani samostan v Čenstohovu na Poljskem je bil gnezdo tatov in morilcev. V pobožnem domu so se godile reči kakor v taboru najbolj podivjanih razbojnikov.

Čenstohovski samostan je slaven ne le povsod po Poljskem, ampak daleč naokrog po katoliškem svetu radi slike Marijine, o kateri pripovedujejo popi, da dela čudeže. Zanimiva je slika po tem, da je črna, a da bi bila njena privlačna moč čim večja, so njeni varuhi razkropili bajko, da jo je naslikal evangelist Lukež. S čudeži je v Čenstohovu pač tako kakor v Lurdu in v nešteti drugih romarskih krajih, ki pa ne morejo niti iz daleč konkurirati s poljskim mestom, kjer dosegajo verske kupčije neverjetno višino. In neverjetna je tudi zaverovanost ljudstva v Marijino sliko, ki se najde reproducirana ne le v vsaki katoliški hiši na Poljskem in Ruskem, ampak tudi povsod pri pravoslavnih, tako da je kopija slike celo v pravoslavni ruski katedrali v Kazanu. Toda ravno njena glasovitost je postala usodepolna čenstohovski materi božji. Čudodelna madona je sprejemala bogata darila za dobrote, o katerih so znali pripovedovati verniki najčudovitejše pravljice. V samostanu se je nakupilo ogromno bogastvo, Marija je dobila dragoceno krono iz zlata in dragega kamenja, ves okvir so zamaknjeni darovalci posuli z biseri, demanti, smaragdi.

Pobožni menihi so peli slavo svoje madone na vsa usta in vabili venomer nove in nove romarje v Čenstohov. Po dvakrat in trikratstotisoč božjepotnikov je prihajalo na leto k Mariji na Jasni Gori in letos je to število naraslo na pol miliona. S svetniškimi obrazi so jih sprejemali pavlanski menihi in

blaga radost jim je sijala iz oči. Pobožni očetje so pač vedeli, zakaj. Čim več romarjev, tem več darov; in ponosno so lahko vpraševali, kje je še božja pot, ki bi tako cvetela kakor Čenstohov.

Naenkrat je treščilo v vso to svetost kakor iz jasnega neba. Policija lovi pobožne prebivalce »tihega« doma; vojaščina oblega samostan; papež izobčuje menihe in žuga, da jim odvzame upravo svetišča. Prišlo je na dan, da so patri, ki jih ljudstvo imenuje svetnike, nenavadni hudodelci, da je v klostru zalega tolovajev, ki jim ni blizu enakih. Svoji materi božji so verni katoličani darovali, kar so imeli, ta kopejko, oni storubeljski bankovec, siromak voščeno roko, bogatin briljante. Uboga mati božja pa, ki dela čudeže, je morala, ne da bi se genila, gledati, kako se je njen denar grabil v malhe brez dna, kako se ji je ukradla krona, kako so se lomili iz oltarja, iz okvirja njene slike pravi diamanti in nadomeščali s steklom. Kradlo se je, kakor da so v klostru same srake, a tatovi so bili posvečeni menihi, na čelu jim pater Maczoch, ugledni duhovnik, član samostanskega sveta, ki stoji prioru ob strani.

A sveti mož ni le tat in ropar; ne le lahkoživec, ki vzdržuje svoji ljubici v Varšavi sijajno gosposko stanovanje; izbrani pastir vernih duš je tudi morilec, morilec svojega brata, kateremu je dal svojo lastno ljubico za ženo, da bi tem laže občeval z njo. Sam je poročil svojega brata, tovariša svojih tatinskih poslov. A ko je brat spoznal, da je njegov zakon sleparija, se je pobožni menih ustrašil, da bi mogel izdati njegove lopovščine, pa ga je zvalil v svojo celico, zaklal s sekuro, mu dal zadnje pomazanje (!) in ga potem popolnoma zadavil. Tisti krempelj, ki so mazali sveto olje, so se zagreblili v vrat rodnega brata.

Sveti razbojnik izvršuje svoj zločin kakor izurjen tolovaj. Niti za trenotek ga ne zapustita mir in razsodnost. Truplo zbaše v

staro zofo, da popolnoma napolni odprtino, stlači nad mrliča še star plašč, po noči pa ga morajo samostanski uslužbenci odpeljati, pogrezniti truplo v barje in priseči, da nikdar ne izdajo, kar se je zgodilo to noč »za korist svete cerkve«.

Leta in leta se je tako živelo v sveti hiši. Pri enem menihu so našli dvesto ljubavnih pisem. Drugi je podaril svoji ljubici šestdeset tisoč kron za doto, ko se je je naveličal. Na dopust so se vozili v Varšavo, v Krakov, v Zakopane. Do zakladnice so imeli ponarejene ključke. In tam, kjer so napravljali in spravljali sveto hostijo, je policija našla tudi — strup. Zaprli so poleg Maczocha še nekoliko menihov. Tatvine in ropi so dokazani, preiskati je pa še tisoč posameznosti, preiskati je zlasti, če nimajo pobožni patri na vesti še nekoliko zastrupljenj.

Sveto cerkev je zadel strahovit udarec. Klerikalizem se zvija pod udarcem kakor kača, če ji stopiš na rep. »Osamljen slučaj«, »krivda ruske vlade«, »nezadostna izobrazba patra« ... jecljajo hinavske duše, pisarijo nepoštena peresa. Tista katoliška cerkev, ki se dan da dan baha s svojo vzorno organizacijo, s svojo železno disciplino, ki trdi, da jo je ustanovila in da jo varuje milost božja, tisti katolicizem, ki uči, da povzdigne duhovniško posvečenje z mistično močjo duhovnika nad druge ljudi, tista hierarhija, ki zahteva brezpogojno spoštovanje za duhovnika, ker je duhovnik, tista avtoriteta, ki zna najti najneznatnejšo herezijo kakšnega modernista in ki ima tisoč gromov in strel zoper vsakega nedogmatično mislečega podložnika, naenkrat ni imela moči, da bi bila posvetila v čenstohovsko roparsko gnezdo! Kradle so se krone, vredne milione rubljev. Pojavljali so se konflikti med priorjem in menihi. Pripovedovale so se zgodbe o ljubezenskih izletih svetih očetov. Plenila se je zakladnica, do katere ni mogel imeti

pristopa drug kakor pobožni bratje. A no bene cerkvene oblasti, nobenega škofa ni navdahnil sveti duh, da bi bil spoznal čenstohovske skrivnosti. Vse cerkvene avtoritete niso imele toliko moči, da bi bile posvetile v tisti sumljivi mrak?! Komu hočejo farizeji dopovedati to?

Čenstohovska afera je afera katoliške cerkve. Tolovajstva, ki so se tam vršila, gredo na njen rovaš in nobena sila je ne reši te odgovornosti. Grozodejstva z Jasne Gore so razkrila gnilobo rimskega sistema. Čenstohovski stekleni briljanti so postali njegov simbol.

Portugal.

Že dolgo ni bil »Slovenec« tako besen kakor zadnje dni. Revolucija na Portugalskem in še nekaj drugzega ga je spravilo popolnoma ob pamet in med svojim žganjarskim zmerjanjem sam ne ve, kaj žlobodra, pa se vsled tega neprenehoma bje po zobeh. Kar je v prvi vrsti belo, je v drugi že črno in v tretji zeleno. Po tem se najbolje spoznava lažnivec. In »Slovenec« je bil od nekdaj velik lažnivec, vendar pa malokdaj tako zabaven kakor sedaj. To imamo zahvaliti — čenstohovski aferi. Od ogromnega škandala v katoliškem klostru je treba odvrti pozornost, ker se ne da utajiti in portugalska republika ima služiti za strelodod.

Revolucija navadno ni partija domina in monarhije se navadno ne izpreminjajo v republiko tako gladko kakor voda v limonado. Komur se ne ljubi potovati predaleč po zgodovini, naj se le spomni, kako je katolicizem izvajal protireformacijo do naših deželah. Tudi to je bila revolucija, le da se ni vršila od spodaj, ampak od zgoraj in ne v napredne, temveč v nazadnjaške, ne v svobodne, ampak v despotske namene. Sploh bi se katolicizmu lahko čestitalo, če ne bi bil v svojih prevratih prelil več krvi kakor republika na Portugalskem.

Kralja Manuela je pobožni »Slovenec« nazadnje že prepustil njegovi usodi, le kada, mu je najbolj do ihtenja, se tolaži, da morda republika le še ni popolnoma utrjena in da

LISTEK.

O bistvenem smislu mladinske organizacije.

(Predaval dr. Henrik Tuma v izobraževalnem društvu v Idriji dne 17. septembra 1910.)

Vse večje politične stranke so se novejšega časa z veliko vnuem lotile organiziranja mladine. Vseprek se poudarja važnost in pomen mladine, tako da se vsakemu trezno mislečemu človeku prečudno zdi, da nobena stranka in tudi javni faktorji poprej niso nič hoteli vedeti o kaki posebni važnosti mladine. Kar se je za vzgojo in pouk storilo, je bila ljudska šola pod vplivom cerkve in pozneje srednje in visoke šole. Le te pa so imele predvsem namen priskrbiti državi uradništvo. O samostojni vzgoji mladine, katera odraste ljudski šoli in kateri ni pristopna srednja šola, pa ni bilo nikjer na svetu ne duha ne sluha.

Ako se ogledamo nazaj in sežemo na najkulturnejši narod starega veka, vidimo pri starih Grkih, da se je mladina res skrbno vzgajala; moramo pa razločevati med mladino gospodujočega razreda: Grkov samih, in mladino neizmernih trum sužnjev, ki so bili odvisni od oboroženih gospodov. Na eni strani malo število oboroženih čet, katerim je pristopna kultura in razkošje, na drugi strani deset- in dvajsetkratna množina podložnih sužnjev, ki imajo le toliko potrebščin

kolikor tovarna živina. Vidimo, da se mladina gospodujočih čet skrbno vzgaja in vežba, tako da zna sukati meč, da je čvrsta in zdrava na umu in telesu, da more biti gospod neizmernih trum sužnjev. Preko tega cilja vzgoja stare gosposke mladine ni šla.

In enako je bilo pri starih Rimljanih, ki so končno zaslužili ves tedaj znani svet. Prišlo je krščanstvo takrat, ko so Rimljani bili na vrhuncu svoje moči, prišlo je z naukom enakosti in vzajemne ljubezni vseh. No, vedno je ostalo staro razmerje, na eni strani gospoda v razkošju, ki si drži oborožene plačane legije, da gospoduje nad milioni podložnikov sužnjev. Neizmerno bogastvo se kupiči na eni strani, revščina in beda ostaja na drugi. In molili so k novemu bogu usmiljenja in ljubezni gospodje in oborožene legije, molili so k istemu milostljivemu bogu milioni rimskih sužnjev. Mladina sužnjev pa ni imela vzgoje.

Prišle so germanske poganske čete, premagale pomehkužene krščanske voje, prevzele so mesto neusmiljenih starih poganskih bogov novega boga usmiljenja. Poleg germanskih vitezov in graščakov so njihovim bojnim četam sledili duhovniki s križanim Jezusom v roki. No, ostalo je razmerje med sužnji in bojevniki, med bogataši in reveži, kakor je bilo. In zopet se je skrbno vzgajala mladina graščakov, da je znala vihteti orožje, nositi oklep in držati pod seboj milione tlačanov.

In mladina vseh teh tlačanih robotnikov je ostajala brez vzgoje, skoraj 2000 let od

takrat, ko je Nazarenc začel učiti ljubezen do bližnjega in enakost ljudi. Ves pouk te službe mladine je bil v rokah duhovščine, in stoletja ter stoletja se da obseči ves ta pouk v opominu: »Pokorite se, molite in delajte, plačilo prejmete na onem svetu.« Mladina se je učila živeti tlačanom, mladina se je že učila zatajevati svoje želje in hrepence po svobodi in enakosti, učila se po namestnikih Kristusovih, ki so stali poleg oboroženih vitezov. Po milosti božji vladajo cesarji in kralji, po volji božji plačuje tlačan desetino graščinam in cerkvam. Ko je človek stal na sklonu življenja, so zavezali ali odvezali katoliški duhovniki ravno tako viteze, ki so grabili in ropali vse življenje, uživali razkošje in se skesano izpovedali zadnje trenotke življenja zato, da pridejo v večno kraljestvo, kakor tlačana, ki je trpel kot živina in služil bogastvo grajskemu vitezmu.

Človeški um pa ni miroval, stremel je naprej. Iznašel se je stroj, prišle so fabrike, vzplamtela je francoska revolucija. Samovolja francoskih kraljev, plemstva in duhovščine je razburila ljudstvo, razžgala mu je strasti, da se je znebilo svojih tlačiteljev, posvetnih in duhovnih. Ljudstvo je strlo glavo kraljevo, plemenitašev in škofov. Izkoriščani delavci po angleških fabrikah pa so se jeli družiti v prve organizacije, hrepenenje po svobodi in človeka vrednem življenju, solidarnosti in pravi ljubezni do bližnjega, ljubezni do sotrpinja sobojevalca za boljše življenje se je zbudilo v delavstvu. Pod tem hrepenenjem

po svobodi, solidarnosti so se začele dvigati ljudske mase, približeval se je konec vladanja malega števila razkošnikov nad milioni delavskega ljudstva. Meč je izgubil svojo moč, razum in spoznavanje sta jela stopati na njegovo mesto.

In z zavladanjem razuma in spoznavanja je prišla in je morala priti doba mladine, ne več grajske in meščanske, marveč doba mladine vesoljnega ljudstva. Dokler je vladal meč, je plemstvo in duhovstvo imelo vso moč, bila sta vsemogočna — s prosveto ljudstva, zmago razuma in spoznanja morata ostati brez sile, zato je nastopil boj za prosveto, za spoznanje in z njima boj za mladino. Gorje gosposki, če se mladini odpro oči potom svobodnega pouka, potom zmage prosvete! Sila ne velja več; velja pa zloraba človeških čustev, zloraba neukega priprostega človeka pod geslom vere in narodnosti. Razum in spoznavanje vede do prosvete in svobode, čuvstva in strasti vedejo do novodobnega suženjstva.

Zato se pričinja boj za svobodno prosveto, za šolo v rokah posvetne in duhovne gosposke, nekdanja sila meča se izvrača v prisilno državno in cerkveno šolo. Mladina naj se uči le tega, kar služi državi in cerkvi, kar služi posvetni in duhovni gospodi. Kdor ima mladino, bo imel moč, ali svobodne zavodne moždelavce, ali pa nevedne tlačane kapitalizma, militarizma ali alkoholizma.

(Konec prihodnjič.)

koburška dinastija itak ni bila popolnoma legalna. A takih argumentov se ne bi smel posluževati pravoverni »Slovenec«. Po katoliških naukih je vendar vsaka oblast od boga in zadnja dinastija je bila po tej teoriji ravno tako »po milosti božji« kakor braganška. Logično bi morala biti sedaj celo republika oblast od boga in če je bog dovolil, da je revolucija zmagala, je vendar čudno, da se »Slovenec« upira božji volji.

Toda Manuel gor ali dol. Če ne bi bilo treba jeze in drugih razlogov, bi bilo »Slovenec« zanj in za vse portugalske kralje toliko kolikor za lanske sneg. Ampak ker je rohlenje zoper »brezverce«, »framasone«, »anarhiste« nujno potrebno, da se nekoliko pozabi Maczoch et compagnia bella, si je »Slovenec« napravil po starih receptih krvavogrozno istorijo o trpljenju katoličanov na Portugalskem in bega svoje potrpežljive čitatelje z bajkami o strahotah, ki si jih kar sproti izvija iz trte. Pri škofovem glasilu imajo za take slučaje menda že kar pripravljene formulacije; njegova poročila o lanskim dogodkih v Barceloni so bila do pike enaka letošnjim s Portugalskega. N. pr. jezuite more, nune onečašajo, po oltarjih plešo. Sodeč po tej divji fantaziji katoliškega uredništva si človek lahko domišlja, kaj bi uganjala svetohlinstva pijana drhal, če bi dobila nasprotnike tako v kremplje, da bi lahko z njimi počela, kar bi hotela.

Na Portugalskem se je ljudska strast res obrnila zoper pope in fratre, a nova vlada jim je ukazala zapustiti deželo. Mi nismo bili nikdar oboževalci nasilja. Ampak historični dogodki se ne presojajo po etičnem naglenu, temveč po dejstvih. In če se cela dežela dviga zoper pope, je treba vprašati, kje je razlog. Če ima portugalski patriarh pravico nositi tiaro ali ne, je precej vseeno. Da je portugalske cerkev ravno tako katoliška kakor Jegličeva ali Napotnikova, ne bo menda niti »Slovenec« tajil. In portugalsko ljudstvo ni razjarjeno nad svojimi popi, ker pritiče patriarhu sedla gestatoria, ampak zato, ker so se kloštri po deželi zalegli kakor steničja gnezda in ker so mu blagoslovljeni lenuhi sesali kri in se bogato redili s sadovi njegovih žuljev.

Ljudstvo se je osvobodilo kralja in familije, ki je pograbila vsako leto ogromne svote obubožanega naroda. Ko je bil kraljiček že izven dežele, so pa častiti očetje jezuitje začeli streljati na ljudstvo in mu groziti, da mu preprečijo pot do svobode. Ali predpisuje to katoliška vera? Po »Slovenčevih« nazorih bi bilo moralo ljudstvo nemara še prinašati svetim možem smodnika in krogelj, da jim ne bi zmanjkalo sredstev za njihovo človekoljubno igro. Ko jim je začelo presti, so se seveda skrivali po tajnih hodnikih in izkušali na ta način bežati. Ali ne bi blagovolil mili »Slovenec« pojasniti, čemu so po katoliških samostanih sploh potrebni podzemeljski hodniki? Kakšen svet namen pa imajo te skrite luknje v stoletju, ko hodi ves svet skozi vrata, vidna vsem očem? Za poštene namene ni treba tajnih rogov in če imajo fratri in nune toliko skrivati, da na Portugalskem ni samostana brez takih podzemeljskih hodnikov, tedaj nimajo čiste vesti.

Strahovito rohani »Slovenec« seveda, ker hoče republikanska vlada poddržati premoženje kongregacij. V materialnih vprašanjih je cerkev zelo občutljiva. Ampak kaj naj republika stori družega z ogromnim imetjem, kakor da ga vsaj posredno vrne tistim, od katerih je prišlo? Tudi portugalskim kloštom niso milioni nakapali z nebes, ampak ondotno prebivalstvo je stoletja krvav pot potilo, da se je nabralo vse tisto premoženje. S to ekspropriacijo se vsaj deloma poravnava krivica in ves razvoj revolucije priča, da je ljudstvo zadovoljno s tem procesom. Republika je storila, kar je morala storiti. In razburjeni »Slovenec« naj se potolaži: Cerkev je ekspropirala že več nego vse republike sveta.

Politični odsevi. Delegacije.

V sredo so se na Dunaju sešle delegacije. V avstrijski je takoj po otvoritvi poslanec Seitz v imenu socialnih demokratov vložil

protest

proti nepostavnemu sklicevanju tega zbora. Ker so bili člani avstrijske delegacije zadnjikrat voljeni dne 6. julija 1909., so njihovi mandati potekli letos dne 6. julija. Zakon je popolnoma jasen in s tem, da so se sklicali člani, ki nimajo več pravice do mandata, se je kršila ustava. Za zbor, ki ima sklepati o davkih, znašajočih sto in sto milijonov, ne more biti vseeno, če je postavno izvoljen ali ne. Če se v dobi, ko je naše zunanje ministrstvo nagnalo vso Evropo v težko krizo, ko so se milioni izdali za mornarico in vojaščino brez ustavnega odobrenja in ko se na enak način ustvarja povsem nova vojaška organizacija, zaničuje pravica parlamenta do volitve delegacije, imajo vsi brez razlike

stranke dolžnost, upreti se taki neustavnosti. Socialni demokratje protestirajo proti temu, da se ta skupščina šestdesetih oseb imenuje delegacija in bodo tudi v parlamentu storili korake, da se varujejo pravice ljudskega zastopstva.

Dr. K r a m a r

kritikuje sklicanje delegacij podobno kakor Seitz. Starostni predsednik Czyhlař priznava, da velja mandat le eno leto, ampak po njegovem mnenju se lahko izvršuje, dokler se ne volijo nove delegacije (!!).

Na to je bil v odsotnosti socialnih demokratov za predsednika izvoljen Poljak dr. Glom b i n s k i, za podpredsednika Nemec dr. Baernreither.

V posamezne odseke so bili izvoljeni sledeči socialni demokratje: V odsek za zunanje zadeve in za Bosno dr. Renner in Njemeč; v vojni odsek Seitz in Tomašek; v finančni odsek Pittoni; v peticijski odsek Tomašek.

V četrtek je bila slovesna otvoritev na dvoru. Cesar je po nagovoru Glom b i n s k ega prečital prestolni govor, ki izraža zadovoljstvo, da se je aneksija mirno izvršila. Zveza z Nemčijo in Italijo se je učvrstila. Razmere do vseh držav so ugodne. Za razvoj vojaščine in mornarice bo treba dovoliti nujno potrebna sredstva. V Bosni in Hercegovini se je vpeljala ustava.

Na redni seji zunanjega odseka je podal grof

A e h r e n t a l s v o j e k s p o z e.

Skliceval se je na predloženo »rdečo knjigo« (zbirko dokumentov, tičočih se aneksije) in je nadaljeval:

Glavno vprašanje o aneksijski krizi je bilo stališče Avstrije, da je to zadeva, kise tiče samo Avstrije in Turčije. Po mnogih težkočah je bilo to stališče splošno priznано. Neposredni vzrok za aneksijsko Bosno so bile nejasne politične razmere, ki so že 1866. leta v vojni med Avstrijo in Nemčijo in tudi v razmerju med Rusijo in Japonsko imele dalekosežne posledice. Treba je bilo napraviti pred razvijajočo se Turčijo, v kateri je napočila z novo ustavo tudi nova doba ekspanzivnosti, in Avstrijo popolno jasnost. Danes lahko podpiramo novi režim v Turčiji z objektivnega stališča; to priča, da je imela aneksijska dober vpliv in da je utrdila dobre odnose. Kretska vprašanje je za nas le toliko zanimivo, da smo mnenja, da se državnopravne spremembe ne smejo vršiti brez dovoljenja drugih držav. Stiki z vsemi drugimi državami so dobri. Zadnji dogodki pričajo, da ima avstrijska zunanja politika realno podlago. Moji sestanki z nemškimi in italijanskimi državniki so iznova pokazali soglasje naših nazorov. Naša politika pa bo osredotočena tudi v naprej predvsem na zvezo z Nemčijo in Italijo, ne da bi pri tem trpeli stiki z drugimi državami. Trozveza ni naperjena proti nikomur. Popolnoma objektivno stališče napram drugim državam je naše geslo, in želimo, da isto stališče zavzemajo tudi druge države proti nam. V orientu mora ostati ravnotežje. To je historična naloga naše podonavske monarhije, da pa tej nalogi popolnoma zadosti, je treba važnih gospodarskih stikov z našimi jugovzhodnimi sosedi. Predpogoji za to so podani. Naša monarhija mora voditi v orientu pravo trgovinsko politiko, ki vsebuje marsikatero težkočo, katere pa je treba premagati. Začetek je podan v trgovinskih pogodbah s Srbijo in Rumunsko in v tozadnem sporazumu s Črno goro. Tudi revizija sedaj obstoječe trgovinske pogodbe z Bolgarsko je v to potrebna. Stopiti se mora tudi s turško državo v zvezo radi trgovinske pogodbe. Te trgovinske pogodbe so najuspešnejše sredstvo dobrim političnim razmeram na Balkanu. Da ogrejemo, da pospešimo te dobre razmere, smo simpatično pozdravili proklamacijo Bolgarske in Črne gore za kraljestvo. Časi krize so minoli, treba je torej sedaj čim vplivnejše napraviti naše velesilno stališče. Zato naj delegacije odobre vojni in mornariški proračun.

* **Vojaška uprava** je predložila delegacijam normalni budget za leto 1910., ki izkazuje 326 milijonov rednih in 10 milijonov izrednih potrebščin ter za različne izredne potrebščine vojaških naprav in vojaških zavodov 8 milijonov kron, torej v celem za 12 milijonov več kakor lansko leto. Za reformno oboroženje poljskega topničarstva zahteva vojaška uprava delni znesek po 8 milijonov kron, za izredno oboroževanje pa kredit 180 milijonov, namreč kot izredne vojaške potrebščine za časa aneksijske krize. Za zboljšanje materialnega položaja vojaštva so predlanske delegacije že določile znesek 10 milijonov kron, od teh 5 milijonov za zvišanje vojaške mezde in 5 milijonov za zboljšanje vojaške hrane. Vlada sedaj zlasti namerava zboljšati zajtrk vojakom in v to določa približek po 1 v na dan. Vojaška mezda pa bi se zvišala po tem vladnem načrtu pri prostaku na 16 v na dan, pri poddesetniku na 24 v, pri desetniku na 36 v in pri četovodji na 48 v. Razven tega bi se zvišale mezde in prejemki podčastnikov in vojakov poseb-

nil kategorij na ta način, da bi se dobivale posebne doklade.

* **Delegacijam** je predložil minister zunanjih zadev naslednje predloge: Skupni proračun za leto 1910. in okupacijski kredit, predlog o troških aneksije Bosne in Hercegovine, dalje o izrednem in o naknadnem kreditu. Kakor kaže letošnji proračun in pa definitivni računski zaključki za leto 1907. in 1908., naraščajo potrebščine neizmerno visoko in naravnost rapidno. Leto 1907. je bilo vseh potrebščin 434,524.713 K, l. 1908. že 542,389.330 kron, za leto 1910 pa že izkazujejo potrebščine 674,677.665 K.

* **Koroški deželni zbor** je sklenil prevzeti pogojno za 120.000 kron akcij lokalne železnice Trg-Himmelsberg. Dr. Lemisch je poročal nato o deželni zadrugi zvezi (nemško-nacionalna). Deželni zbor je dovolil tej zvezi 5000 K subvencije za umetna gnojila, 3000 K za upravo in 3000 K za stroje. — Dr. Waldner je nato poročal o propadli klerikalni centralni blagajni ter zahteval, da naj se nad njo proglasi konkurz, ker je njen nadaljni obstoj nezakonit radi notorične nezmožnosti poplačati dolgov. Treba je tudi kazensko sodne preiskave, da se doženejo krivci, katere ščiti sedaj nek skrivnostnost plašč. Deželni predsednik je pobijal dr. Waldnerjeva izvajanja, da bi bili dani pogoji za proglasitev konkurza. Dr. Lemisch opozarja, da stoje za blagajno tudi škof in duhovščina ter poudarja, da bi duhovščina najbolje storila, ako bi izvrševala svoje pastiranje in bi se ne vtikala v gospodarske zadeve. Socialni demokrat Eich dokazuje nato na podlagi tega klerikalnega poloma potrebo ločitve cerkve od države. Končno je bil sprejet predlog, s katerim se nalaga deželnemu odboru, da poda deželnemu zboru natančno poročilo o celi aferi.

* **Moravski deželni zbor** je obravnaval na zadnji seji nujni predlog poslanca Fiedlerja, naj se dovolijo in dajo posameznim občinam ob priliki raznih priprav za zabranitev kolere podpore iz deželnih sredstev. Ko je prišlo na vrsto poročilo deželnega odbora, da naj se nakaže češki ženski realni gimnaziji v Brnu podpora 4000 K, so se nemški poslanci odstranili ter zahtevali konstatiranje sklepčnosti. Deželni glavar je moral konstatirati nesklepnost, na kar se je seja končala.

* **Za predsednika ogrske delegacije** je bil izvoljen bivši minister Ludovik Lang. Skupni minister baron Burian je delegatom predložil predloge o skupnem proračunu ter druge predloge, enako kakor zunanji minister grof Aehrenthal avstrijskih članom delegacij.

* **Ker je ogrska delegacija sklenila**, da ne sprejme demisije hrvaških delegatov, se seveda ne bodo sklicali namestniki. Med tem pa je predsednik ogrske deželne zbora že dal dostaviti poklice namestnikom. Ta dva sedaj izjavljata, da svojih mandatov ne bosta izvrševala. Ta afera bo imela še svoje posledice v ogrskem državnem zboru.

* **Ogrski finančni minister Lukač** je imel konferenco z avstrijskim finančnim ministrom Bilinskim, ki je veljala zlasti bančnemu vprašanju, katero pride tudi na konferenci med obema ministrskima predsednikoma in obema finančnima ministroma na razgovor. V merodajnih ogrskih vladnih krogih se poudarja, da je nastopil v bančnem vprašanju, zlasti glede ogrske zahteve, da naj se ugotovi plačevanje v gotovini, jako kritičen položaj. Ogrska vlada od te svoje zahteve nikakor neče odnehati in tudi ni pripravljena, predložiti ogrskemu državnemu zboru zakone o podaljšanju bančnega privilegija, ako se jej ta njena zahteva v zakonu ne zjamči. Ako bi se torej ne moglo doseči soglasje med obema vladama, potem bo seveda ogrska vlada izvajala iz tega konsekvence.

* **Trgovinska pogodba s Srbijo.** Iz Belgrada poročajo: Finančni minister Protić je državnemu svetu predložil novo trgovinsko pogodbo med Avstro-Ogrsko in Srbijo s prošnjo, naj jo kolikor mogoče hitro pregleda, da bo predloga predložena skupščini že v jesenskem zasedanju.

* **Velik finančni škandal na Francoskem.** Ker je velika banka Coratches Lauvieu postala bankrotna, je nastal velikanski finančni škandal. Veliko siromašnih ljudi v Cherbourgu in Rochefortu je oškodovanih. Deficit znaša čez 60 milijonov kron.

* **Portugalsko republiko** sta doslej priznala Brazilija in Švica.

Domače vesti.

Ljubljana in Kranjsko.

DELAVCI!

V nedeljo, dne 30. t. m. dopoldne bo v Ljubljani

velik manifestacijski shod.

Na dnevnem redu je

draginja.

Delavci! Pripravite se, da bo ta shod učinkujoča manifestacija. Treba je, da se ga udeležijo možje in žene. Kdorkoli čuti draginjo, mora priti. Oderuhi in njihovi zagovorniki pravijo, da draginje sploh ni, ampak da je to le izmišljena beseda. Pokažite s svojo udeležbo, da je draginja žalostna resnica. Pridite na shod, da spoznajo vladajoči Vašo bedo. Pridite na shod, da prisilimo parlament in vlado na korake proti draginji. Pridite vsi. Agitirajte od moža do moža, od žene do žene!

— **Prvi delavski dom na slovenskih tleh** se otvori v nedeljo, dne 23. t. m. v Trbovljah. Ta dom je plod vztrajnega, težkega dela trboveljskih zavednih rudarjev in njihove gospodarske in strokovne organizacije. Boj trboveljskega delavstva za svojo emancipacijo ni bil lahak. Rudniška družba, njeni uradniki in pazniki, domači trgovci in krčmarji, dasi imajo med seboj stotere nasprotno interese, so bili vsegdar složni, kadar je šlo za zatiranje delavstva. Kapitalistična družba izkorišča rudarje z brezprimerno brezobzirnostjo; a dasi živi takorekoč vsa občina od rudarjev, ni mala purgarija nikdar razumela, da je vsaka pridobitev rudarjev tudi njim koristna. Sovraštvo do delavcev je bilo močnejše od vsakega razumnega uvaževanja in to sovraštvo se je posluževalo tudi najpodlejših sredstev. Vohunsko zalezovanje, denunciacije, ovadbe pri politični oblasti in premočnokopni družbi so bile na dnevnem redu. Kadar so bili delavci prisiljeni posegati po ostrejših oblikah gospodarskega boja, se je trboveljska dolina napolnjevala z žandarji in vojaki. In če so se delavci odganjali kakor zločinci, je ta svoja ploskala, kakor da je doživela največje veselje. Da bi si nekoliko olajšalo gospodarski položaj, si je trboveljsko delavstvo dne 26. januarja 1904 ustanovilo konsumno društvo. Leto 1906. je nesrečna, z brutalno silo zatrti stavka škodovala tudi tej organizaciji, trboveljski trgovci in krčmarji pa so že zavriskali, misleči da se izpolni njih najsrčnejša želja, da pogine društvo. Škodoželjno so nizki značajčki pošiljali osmrtnice, paznik Šentjunc pa je robantil po Trbovljah: Jutri bom piskal Trauermarsch propadlemu konsumu socialnih demokratov. Prezgodaj so se veselili. Delavstvo jim ni privoščilo radosti. S podvojeno močjo se je oklenilo svoje gospodarske organizacije. Ustanovila se je zadruga »Delavski dom« in v kratki dobi se je sredi Trbovelj sezidala lična hiša, last organiziranih delavcev. V prednjem delu ima izvrstno uspevajoče konsumno društvo lepo, novo urejeno prodajalno, na drugi strani pa so lepi gostilniški prostori. V hiši so tudi prostori podružnice rudarske »Unije« in rudarsko tajništvo za južne dežele. S pritajeno jezo gledajo danes obrekovalci, škodljivci delavstva, dobičkaželjni sovrazniki na dom, ki je ponos trboveljskih rudarjev, a trn v peti vsem nasprotnikom.

Odbori zadruge »Delavski dom«, konsumnega društva in rudarske podružnice so sklenili, slovesno otvoriti ta prvi delavski dom na slovenskem ozemlju dne 23. oktobra in vabijo na to slavnost vsa prijateljska društva.

S p o r e d

bo sledeči:

Ob 1/29. dopoldne sprejem zunanjih gostov na trboveljskem kolodvoru.

Ob 1/210. dopoldne
v e l i k l j u d s k i s h o d
na prostoru delavskega doma z dnevnim redom:

P o m e n d e l a v s k e g a z d r u ž e n j a.
Ob 2. popoldne na istem prostoru
l j u d s k a v e s e l i c a
z raznovrstnimi zabavnimi priredbami, katerim sledi ob mraku velika vinska trgatev v gostilniških prostorih. — Vstopnina na veselico znaša za osebo 20 vin., za družino 30 vin.

— **Deželni zbor** se snide šele prihodnji teden. Klerikalni gospodje poslanci nimajo časa! Potem se bodo pa zopet najvažnejše zadeve in gros pognale na dveh treh sejah do sklepov!

— **Državni uradniki** so sklicali svoje draginjsko zborovanje z dvojezičnimi plakati. Nacionalni »Narode«, radikalno »Jutro« in ultraslovenski »Slovenec« nimajo nobene opombe. Vsi spoznavajo, da ne gre drugače v gospodarskih vprašanjih. Le kadar so socialni demokratje internacionalni, ni tega spoznavanja. Zabeležimo si!

— **Skupna seja radi draginjskega shoda** je v ponedeljek ob 1/28. zvečer v društvenih prostorih. Nihče naj ne manjka!

— **O »osamljenem slučaju«** klepeče »Slovenec«, govoreč z občudovanja vredno hinavščino o čenstohovskih zločinih. Katoliški list je torej začel zapuščati spomin. Kaj bo z najbolje informiranim glasilom, če pojde tako dalje? Včasih je »Slovenec« vsako malenkost; pogostoma ve še več nego je res. Zlasti če more kaj podtakniti socialnim demokratom, je njegova iznajdljivost nedosežna. Čudno, da je tako slabo poučen o rečeh, ki se tičejo »duhovskih sobratov«. Pravi, da je

čenstohovski slučaj osamljen. V katerem oziru pa? Tatvina, rop, umor? Cenjeni »Slovenec« je docela pozabil na afere nekaterih katoliških duhovnikov, ki so se pred kratkim odigrale na Nemškem, kjer se je n. pr. dognalo, da je neki pobožni pop zapeljal dekle in jo navedel, da je pod prisego označila nekega delavca za očeta popovega otroka. »Slovenec« ne ve nič več o aferi svetovačlavske založne v Pragi, nič več o klerikalnem polomu na Koroškem. »Slovenec« je pozabil na proces italijanskega kooperatorja, ki je umoril sivolasnega duhovnika, da se polasti njegovega premoženja. »Slovenec« je popolnoma neznan zadnji slučaj v Dalmaciji, kjer je fajmošter zapeljal dekle in umoril otroka. Ubogi katoliški kolega, ki je naenkrat tako kratke pameti! Filozof škofovega lista, ki je tako neskončno moder, naj bi rajši s svojo imenitno dialektiko nekoliko bolje razmislil bistvo meništv, tega katoliškega plagiata orientalskih šeg, pa bi spoznal, da so čenstohovska grozodejstva posledice nenaravnega, na neresničnosti sezidanega sistema, ne pa osamljeni slučaji.

— V vsakem stanu so lahko tudi izprideni elementi — pravi »Slovenec«, hoteč čenstohovskega Maczocha in njegove tolovajske tovariše naslikati kot nepravne duhovnike. Šenklaško glasilo izreka s tem nekaj, kar smo mi že davno trdili, bipe pa sebe in najmerodajnejše katoliške avtoritete po zobeh. Mi smo od nekdaj pravili, da je človek človek, ne hudič in ne angel, ne kača in ne bog, pa naj prodaja svojo delavno moč kapitalistu ali pa naj ukazuje z močjo mamona, naj nosi bridko sabljico ali pa duhovniški kolar, naj se diči s kneževskimi in grofovskimi naslovi, ali pa naj hodi brez imena po svetu. Pravili smo, da je človek produkt svojih razmer. In če je ta ali oni storil velik ali majhen zločin, ni bila naša navada, podtikati njegov greh celemu stanu. Ampak takrat smo mi bili »osamljeni«. »Slovenec« stališče pa je bilo vsaj za duhovnike tako, da je blagoslovljen mož povzdignjen nad druge ljudi in že vsled svojih blagoslovov oplemenjen, izpremenjen v višje bitje in varovan greha. Nemara se pobožni »Slovenec« spominja na pastirski list škofa Katschthalerja, ki je opisoval posebno dostojanstvo duhovnika ter ga povzdigoval celo nad angeline in trdil, da ima še večjo moč kakor Kristus in Marija. Ne mi, ampak »merodajen« katoliški škof je to pisal. Kako pa se s tem nebeškim dostojanstvom, s tem božanstvom katoliškega duhovnika vjema tatvina, rop, presestvo, umor? To, cenjeni »Slovenec«, so vprašanja, ob katerih se razbija katoliška logika. Tu se pravi: Erkläret mir, Graf Oerindur ...!

— Nadomestna volitev na Dolenjskem dela klerikalcem vendarle skrbi. Kdo bi si bil to mislil? Klerikalna stranka je imela belokranjsko-novomeški mandat v rokah in ko ga je Šuklje odložil, je bilo misliti, da so naši katoličani popolnoma sigurni, ker sicer ne bi izpuščali iz krempljev, kar imajo. In vendar so se motili. Liberalna stranka, ki je šla le po sili v boj, je v razpadu. Njena kandidatura se je smatrala za obupen poizkus, da se reši čast. Nasprotnik je torej tak, da se ga ne bi bilo bati, če bi imela klerikalna stranka količkar gotove zaslombe. Kako torej, da jo prešinja strah? ... Klerikalci se boje; to spoznava, kdorkoli opazuje, kako vodijo svoj boj. Če se jim ne bi bilo bati, tedaj bi se v lastnem interesu bojevali elegantno; kdor čuti, da je močnejši, se ne poslužuje zanikrnih sredstev, že zato ne, da se ne dvomi o njegovi moči in zavesti. A kako postopajo klerikalci? Dannadan razglašajo liberalnega kandidata Gangla za — socialnega demokrata. Poštenjakoviči vedo, da se lažejo, a lažejo se, ker mislijo, da bo Belokranjce bogve kako spreletala groza, če pokažejo s prstom na moža in tulijo: Socialni demokrat je! Katoliški junaki se morda vendar nekoliko motijo. Če bodo dolgo trdili, da je Gangl socialni demokrat, se lahko zgodi, da postane to reklama zanj.

— Zakaj koljejo menihe na Portugalskem? Zato ker je — na Dolenjskem nadomestna volitev za državni zbor. Nekateri ljudje se jeze, ker presega »Slovenec« nersramnost vse meje. Bero inozemske velike časopise in čitajo, da se še nobena revolucija ni izvršila razmeroma tako mirno kakor portugalska. »Odkod jemlje škofov organ impertinenco, da gobežda o tisočih umorjenih menihih?« se vprašujejo. Toda nikar se ne jezite! Ta katoliška lažnivost zaslučuje ves respekt. Zaničuje se tat, ki je ukradel salfalado, ker je bil lačen. Kdor ukrade celo deželo, kdor si prislepari milione, je slaven. Zlažite se, da ste jedli pečenko, ko ste imeli nezabljene krompir za kosilo; to je zoprno. »Slovenec« se laže en grös; to je impozantno. Še dva dni in na Portugalskem bodo poklani vsi popi do zadnjega; sploh ne vemo, če jih je v deželi toliko, kolikor jih je »Slovenec« že dal poklati. In vse zato, ker je v Beli Krajini nadomestna volitev. »Pošteni Belokranjci vendar ne bodo volili takih framašonov, takih roparjev, tatov, morilcev!«

rjovi pobožni katoličan. In tako je namen jasen. Namen pa — pravijo jezuitje — posvečuje sredstva. Ej, Portugalsko je daleč od Kranjske in če je tam republika izgnala menihe in nune, jih imamo pri nas še na pretek. Nemara bi bilo bolj zanimivo in za nas bolj aktualno, če bi klerikalci nekoliko razložili svojo sleparsko politiko v državnem zboru, če bi kaj povedali o deželnih nakladah in podobnih rečeh. Saj imamo hvalabogu domačih skrbi dovolj. Zakaj jih vlačiti s Portugalskega?

— Loke pri Zagorju. Trgovski vajenec, ki je menda v sužnosti pri gospodu Omrzetu na Lokah, je že parkrat pobegnil. Zadnji teden so ga parkrat iskali po Lokah, ker je baje rekel, da si vzame življenje. Fanta pretepajo neusmiljeno. Vlečejo ga za ušesa in lasajo za vsako malenkost, tako da se sosedje kar zgražajo in se jim zdi čudno, da ne pobegne. Da je tako nečloveško ravnanje z vajenci pri tem ošabnem narodnjaku že navadno, dokazuje tudi to, da domačih vajencev sploh vsak uide. Pred nekaj časa je imel učenca iz Kisovca pri Zagorju, kateri pa je tudi radi tega pobegnil k svoji materi domov, ker je bil preveč pretepavan. Pri nas obstoja tudi zadruga, katera bi tudi v tem oziru lahko kaj storila, ampak to zadrugo vodijo narodni osrečevalci in zato se vtika le v vse take zadeve, ki jo prav malo brigajo. Tam pa, kjer bi bilo na mestu kaj storiti, so pa gospodje slepi. Seveda, za reveža se ta gospoda ne more potruditi.

Trst.

— Hvalevredna iniciativa. Tržaške delavske konsumne zadruge so na svojem nedeljskem obnem zboru sklenile dati našemu ljudskemu »Ljudskemu odru« 100 kron podpore z željo, da bi ustanovil šolo slovenskega jezika za italijanske delavce. Ta iniciativa, ki je prišla od naših zadrug, je v resnici hvalevredna in se mora upoštevati z vso resnostjo. Potreba znanja slovenščine je med ital. sodrugi vedno večja in »Ljudski oder« bo rade volje skušal tej potrebi pomagati. Poleg te želje so pa bile izražene na zadnjem zborovanju članov »Ljudskega odra« še sledeče: Otvoritev pouka italijanskega in nemškega jezika ter kurza za izpopolnitev v slovenščini in kurza za analize. Priznati je, da so te zahteve vsega uvaževanja vredne, zlasti želja o dobrem poznavanju slovenščine. Saj smo vsi prepričani, da ima za delavstvo časopis in knjiga šele takrat pravo in absolutno vrednost, kadar delavec natančno pozna jezik, v katerem je pisana knjiga ali časopis. Zaradi vsega tega bi bilo želeli, da odbor »Ljudskega odra« jemlje v poštev tudi želje, ki so bile izražene na zadnjem članskem sestanku, kadar bo razpravljalo o želji konsumnih zadrug. Vemo, da je odboru nemogoče že letos uresničiti vse želje, ker zahteva izpolnitev mnogo priprav in sredstev. Letos se zadovoljimo s predavanji, o katerih smo slišali, da jih bo veliko, in s kurzom za stenografijo. Vse bi pa bilo mogoče uresničiti prihodnje leto. Odboru priporočamo, naj se v tem letu pripravlja in naj si da urediti v novem delavskem domu, kamor pojdemo prihodnje leto, prostore na tak način, da bodo primerni vsem potrebam. »Ljudski oder« postaja za slovensko delavstvo vedno bolj važen kulturni faktor. Dolžnost članov in zavednih delavcev je, da se tega zavedajo in da razvijejo vsled tega primerno agitacijo za društvo, ki se bo lahko v kratki dobi razvilo do pravega stalnega ljudskega vseučilišča.

Umetnost in književnost.

Slovensko gledališče.

Kaj bi storil z ženo, ki te je goljufala? To je problem, ki ga rešujejo francoski avtorji in njih kopisti s tako vnemo, kakor da sploh ni drugih vprašanj, ki bi bila vredna dramatičarjevega peresa. »Ubij jo« — grme na eni strani; »odpušči ji«, pridigajo na drugi. Kakor da bi šli vsi slučaj v eno rubriko in bi se dale vse bolezni zdraviti po enem receptu. Z žensko nezvestobo se sicer ne da opravičiti noben umor, ampak zato še ni modrost vseh modrosti, siliti skupaj, kar si je tuje. Če ljubi mož svojo ženo tako, da more kljub njenemu grehu ostati njen mož in če more tudi ona postati zopet njegova prava žena, tedaj je sploh nepotrebno govoriti o plemenitosti. Toda tudi »drugačen« včas je slučaj mogoč. Če bi bil torej Bissou s svojo »Neznanko« hotel rešiti problem, bi bil njegov odgovor na vprašanje zelo relativnega pomena. Ampak njegova drama ima s problemom toliko opraviti, kolikor diletant z umetnostjo. »Neznanka« je drama slučajev, na oder spravljen senzacijski roman, z velikimi, deloma lepimi, deloma nasilnimi zunanji efekti brez vsake umetniške vrednosti. Pariški državni pravdnik ima ženo, ki ga je zapustila s svojim ljubčkom. Ko je zvedela, da je njen otrok bolan, se je vrnila in prosi svojega moža, naj ji odpusti. — Od

avtorja bi smeli zahtevati nekoliko natančnejšega pojasnila, kaj je zdaj z njeno ljubeznijo do moža, kaj z njenim ljubimcem. To nam zakriva megla. Mož jo spodi. A ko mu prijatelj očita trdosrčnost, jo hoče takoj poskati in sprejeti v hišo. Hoče. A tu napravi avtor naenkrat piko in nas požene za dvajset let naprej. Državni pravdnik ne najde svoje žene. V dobi brzjava, telefona, fotografije, privatnih detektivnih zavodov je to nekoliko čudno. Ampak brez tega čudnega slučaja ne bi bil mogel Bisson nadaljevati svoje drame — po dvajsetih letih! Žena je odpotovala in se je popolnoma zanemarila. Tudi možev prijatelj, ki je bil vanjo tako zaljubljen, da je streljal vase, ko je vzela drugega, je ni iskal. Začela je uživati absint, eter in iz kart čitati svojo bodočnost. Karte ji prerokujejo, da bo kmalu umrla, a da bo prej še videla tistega, ki ga najbolj sovraži — svojega moža — in tistega, ki ga najbolj ljubi — svojega sina. Zato se vrne z nekim falotom na Francosko. Bisson meni, da nam čisto nič ni mar, kako se je pridružila ravno temu barabonu. Verjeti mu moremo tako kakor njegovim kartam. Potem se slučaj kar pode. Ona ustrelji svojega ljubimca, ker hoče iti od njegovega moža izsiliti njeno doto. Zaradi tega umora pride pred porotnike. Slučajno ji imenuje sodišče ravno njenega sina za zagovornika, slučajno pride tudi njen mož na obravnavo — še bolj senzacionalno bi bilo, če bi ga bil avtor imenoval kar za predsednika na razpravi. Slučajno izreče državni pravdnik ime mladega advokata, tako da spozna mati svojega sina. Slučajno je imela na Angleškem tudi vročinsko bolezen, vsled česar je izpremenjena. Slučajno se je sin ravnokar zaročil, tako da se najde lepa prilika za pridigo o moževih dolžnostih do žene. Sin govori pri obravnavi sila »ginljivo«, slučajno pa sta med poslušalci tudi dva lopova, ki nehoti omogočita, da se spozna pravi značaj zločina, radi katerega je neznanka obtožena. Porotniki jo oproste, oče pove sinu, da je zagovarjal svojo mater, udere se še velika reka solz in ko so porabljeni vsi efekti, se izpolni prerokovanje kart, spoznana neznanka umre ... S tem kolportajnim romanom nersramne brezpomembnosti so po kulturni Evropi polnili gledališča. Uboga kultura! ... Pri nas je imela Neznanka v sredo premiero. Igra ni bila na taki stopnji kakor v »Tajfunu«. Gospa Danilova je sicer vložila velike kvalitete v naslovno vlogo, ki pa jo je zapeljala, da je bila mestoma še bolj larmojatna, nego je že itak zakrivil avtor. Gosp. Verovšek je dobro pogodil državnega pravdnika, le včas je bil za trenotek nedosleden. Gospod Nučič je zopet zahajal v napačni patos, katerega se je bil že iznebil; govor pred sodiščem je bil neznošno jokav. Vse druge vloge so pa malenkostne. Z imenitno masko in s svojim umestno teatralnim nastopom je znal gospod Bohušlav celo epizodo briljantno drapirati. Poleg njega je gosp. Povh prav dobro zadel sleparskega agenta. Priznanje gre tudi gospodom Skrbinku, Bukšku, Šimačku in Grömu. Gospod Danilo je bil videti nekoliko razmišljen. Kar se je dalo storiti, so storile gde. Šetfilova, ga. Bukškova in ga. Iličičeva iz svojih malenkostnih vlog. Porotniki so bili komični. Tudi nameščeni so bili komično. Slavnemu občinstvu pa tudi ni delati posebnih komplimentov; taka slaba udeležba kakor v sredo, mu ni na čast. e. k.

Delavsko gibanje.

Velika železniška stavka je izbruhnila na Francoskem. Zadnje vesti poročajo: Stavka železničarjev severne železnice je že zavzela značaj splošne železničarske stavke. Skoraj na vseh kolodvorih v Parizu stavkujočih železnice je promet popolnoma zastal. Vlada je poklicala 28.000 železničarjev k orožnim vajam in jih hoče kot vojske prisiliti, da bi izvrševali železničarsko službo.

Predsednik francoske republike Fallières je poskušal posredovati med štrajkujočimi železničarji in posameznimi železniškimi družbami, toda brezuspešno. Razporeženje med pariškim prebivalstvom je skrajno pesimistično, ker grozi tudi štrajk osovja mestnih podzemeljskih železnic in osovja omnibus-družbe. Pariz je že včeraj zjutraj občutil pomanjkanje živil. Na mnogih progah so tiri razdrti. Vlaki so se morali na mnogih progah sredi vožnje ustaviti, ker so železničarji poskakali z vlakov in jih zapustili. Bati se je stavke tudi v pariških elektrarnah, vsled katere bi bil Pariz brez luči.

Mesto Pariz je vsled generalne stavke vseh francoskih železničarjev popolnoma izključeno iz svetovnega prometa. Položaj se je tekom noči znatno poslabšal. Vsi pariški kolodvori so od ponoči od 10. ure naprej zaprti. Dovažanje mesa, mleka in sadja na pariški trg je popolnoma prekinjeno. Če do jutri stavka ne bo končana, se bodo zvišale cene živil za 50%.

Ako še niste, pošljite naročnino!

Ni boljšega
za takojšnjo napravo jako okusne
goveje juhe, kakor

zvezda s
križcem.

MAGGI JEVE
kocke za govejo juho
po 5 vin.

MAGGI-jeve kocke za govejo juho so čista, najboljša goveja juha v trdi obliki in vsebujejo tudi posebno sol in dišave.

Samo pristno z imenom MAGGI in varnost. znamko, zvezdo skrižcem.

Kavino zrno, ta žlahtni sad, je dobil tekmovalko ki je sicer ne bo izpodrinila, to tudi ni nameravano, ki pa onim mnogim, kateri naj ne bi uživali zrnate kave iz kateregasilodi vzroka, znatno olajšuje nje zdrževanje. — Kako se imenuje? — »Francova« ržena kava z znamko »Perlo«! Ta žitna specialiteta je toli prijetnega okusa, da bi se mogel tudi najbolj izbiren kavopivec sprijazniti z njo; pri pokušanju skoro ni verjeti, da se v zmlatku teh krasnih, na našem domačem polju pridelanih in na poseben način praženih, rjavih zrnih ne nahaja prav nič indijske zrnate kave, toli sličen je okus zvrteka.

Prijeten grenki okus te ržene kave ima za posledico, da se le-ta čimdalje temraje pije. — Manjka ji onega sladkega okusa ječmenove kave, ki je vzrok, da se ta navadno kmalu pristudi, in to je posebna prednost naše ržene kave.

Ako se primesi še eno nožno ost znane in priljubljene »Francovega« prdatka za kavo v zabojčkih ali zavojih, se dobi zvrtek še polnejšega okusa in lepe zlatorjave barve.

? I ? Najboljša ura sedanosti
I K O Zlata, srebrna, tula, nikel-
? O ? nastala in jeklena se dobi
samo pri

H. Suttner,
Ljubljana, Mestni trg
Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška varstvena znamka

IKO

? I ?
I K O
? O ?

Ceno posteljno perje in puh!

1 kilogram sivga, oskubljenega K 2—, polbelega K 2-80, belega K 4—, prima puhastega K 6—, izredno finega oskubljenega K 8—, sivga puha K 6—, belega K 10—, izredno fini prstni puh K 12—, — od 5 kilograma naprej franko.

- Gotove postelje -

iz gosto tkanega, rdečega, modrega, rmenega ali belega inleta (blaga nanking), 1 pernica 180 cm dolga in 116 cm široka ter 2 blazini, 80 cm dolgi in 58 široki, dovolj napolnjene z novim, očišćenim puhastim, trpežnim, sivim perjem K 16—, s polpuhom K 20—, s puhom K 24—, pernica sama K 12—, 14—, 16—, blazinice K 9—, 3-50, 4—, pernice 180 cm dolge in 140 cm široke, K 15—, 18— in 20—. Blazinice, 90 cm dolge in 70 cm široke ali 80 cm dolge in široke, K 4-50, 5— in 5-50. Spodnje pernice iz gradla, 180 cm dolge in 116 široke, K 13— in 15—, pošlje po povzetju, — zavoj zastoj od K 10— naprej franko.

Maks Berger, Deschenitz štev. 1084 - Böhmerwald.
Cenik o matracah, odejah, prevlečkih in vsemu drugemu blagu za postelje zaslonj in franko. Če ne dopade, se zameni ali denar nazaj.

Preklic in svarilo.

S tem izjavljam, da niti za svojo ženo niti za katerega drugega nisem plačnik za dolgove, ki bi se napravljali na moje ime.

Sp. Šiška, 14. okt. 1910.

Ivan Sevšek.

Širite, naročajte in priporočajte
„RDEČI PRAPOR“!

Delavska hranilnica in posojilnica

(vpisana zadruga z omejenim jamstvom.)

v Ljubljani, Stari trg št. 30 I. nadstropje.

Obrestuje hranilne vloge po 4 $\frac{1}{2}$ %.
Sprejema vloge na tekoči račun.
Posojuje na osebni kredit in (za-
stave) vredn. listine, hipoteke itd.

Uradije se vsak četrtek od 2: do 3.
ure in vsako soboto od 6. do 7. ure
popoldne; nujna pojasnila se daje pa
tudi ob vsakem drugem navadnem dnev-
nem času.

Ustanovljeno 1847.

Ustanovljeno 1847.

Tovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7. LJUBLJANA Turjaški trg št. 7.

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone za gosposke sobe.
Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d.
Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Čez

ga ni!

Po njem ti jed dljši,
Želodec ne boleha
In glava ne boli!

Zahtevajte izrečno „FLORIAN“!

:: Zavračajte ponaredbe! ::

Ljudska kakovost liter K 2.40
Kabinetna kakovost . . . 4.80

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Castiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso
z velikim uspehom porabil, katero iz srca
priporočam v veliko korist vsaki družini
ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim,
blagovolite mi poslati še 24 stekleničic Vaše
tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

Posestnik in premirani medvedji
lovec v Koritnicah, pošta Knežak
pri Št. Petru na Krasu.

Ceno posteljno perje!

Najboljši češki nakupni vir.

Kg. sivoga dobrega, pu-
ljenega 2 K; boljše-
ga 2.40 K; prima polbelega
2.80 K; belega 4 K; be-
lega puhastega 5.40 K;
velefinega snežnobele-
ga, puljenega 6.40 K; 8 K;
puha sivoga 6-7 K; be-
lega, finega 10 K; naj-
finejši prsi puh 12 K.
Naročila od 5 kg na-
prej franko.

Zgotovljene postelje iz gostonitnega rde-
čega, modrega, be-
lega ali rumenega nankinga, pernica 180 cm dolga,
120 cm široka, z dvema zglavnicama, 80 cm dlj,
60 cm šir., polnjena z novim, sivim, prav stanovit-
nim puhastim perjem 16 K; napol puh 20 K; puh
24 K; posamezne pernice 10, 12, 14 in 16 K, zglav-
nice 3, 3.50 in 4 K. Pernica, 200 cm dolga, 140 cm
šir. 13, 14-70, 17-80, 21 K, zglavnica, 90 cm dolga,
70 cm šir. 4.50, 5.20 in 5.70 K, spodnja pernica iz
močnega, črtastega gradla, 180 cm dolga, 116 cm
široka 12-80 in 14-80 K. Razpošilja se po povzetju,
od 12 K naprej franko. Lahko se franko zamenja za
neugajajoče se vrne denar. Natan. cen. gratis in fr.

S. Benisch, Dešenice 758, Češko.

Sredi meseca oktobra izide v založbi „Rdečega Prapora“

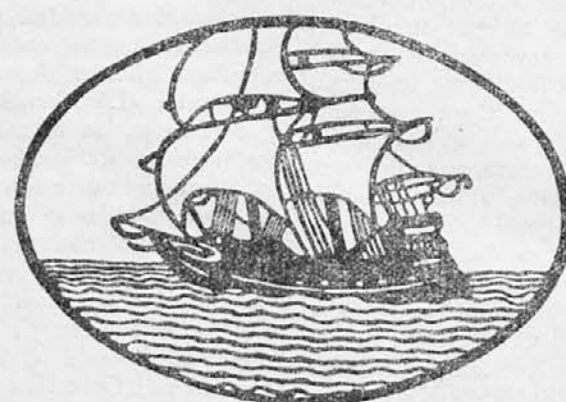
Žepni koledar

za delavce sploh in prometne uslužbence

za leto 1911.

Ta koledar izhaja že enajsto leto. Vsebina mu je med drugimi naslednja:

Resnica (pesem); koledar; Centralni sedeži avstrijskih organizacij; Kolkovne lestvice
posnetek poštnega in brzojavnega cenovnika; Inozemske denarne vrednosti v kronski
veljavi; Stare in nove mere; Koliko plačam osebne dohodnine; Koliko plačam vojne
takse; Izvleček iz pravil provizijskega sklada c. kr. državnih železnic (ki je enaka onim
južne železnice); Hrana in hranitev; Kdo je sodrug; Kako se varujemo kolere; Delo-
vanje soc. dem. poslancev v parlamentu v zadnjem letu (predlogi naštetih); Dve reso-
luciji s kodanjskega mednarod. kongresa; Dohodki in stroški; Beležnica za vse dni v tednu.
Koledar obseza nad 13 pol in bo pridejan tudi svinčnik. — Cena v platno vezanemu
izvodu je 1 K, po pošti 10 h več. — Pri večjem odjemu in če se plača naprej ali pa vsaj
v teku 30 dni velik popust. Pri naročilih do 20 izv. se priporoča, da se pošlje denar naprej.

Julij Meinl

Ustanovljeno 1862.

Uvoz kave

Veležgalnica kave

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo

s sedežem v Ljubljani, Marije Terezije cesta 11 (Kolizej)

Zaloga pohištva

lastnega izdelka in tapetniškega blaga.

Izvršuje vsa mizarska stavbna dela.

Lastna tovarna na Glincah pri Ljubljani.

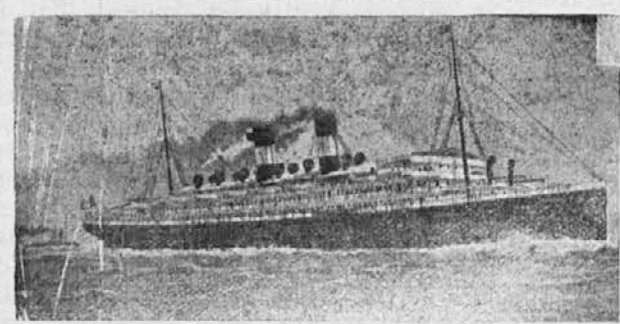
Kavarna

„Unione v Trstu“

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Širite „Rdeči Prapor“

Potniki v severno in južno Ameriko

vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst - Newyork, Buenos Aires - Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtenicama, električno razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je
za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, sveži kruh, posteljo, kopelj i. t. d.
Odhod parnikov: V severno Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Vsakovrstna pojasnila dajo drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana, Kolodvorska ul. 26.